

Késedelmes fizetés és lánc tartozás a magyar vállalkozások körében

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) elemzésében a hazai vállalkozások késedelmes fizetéssel és lánc tartozással kapcsolatos tapasztalatait vizsgálta. Az eredmények a GVI 2020. júliusi negyedéves konjunktúrafelvételének adatain alapulnak, melynek során 407 hazai vállalkozást kérdeztünk meg a témában.

Az eredmények alapján a vállalkozások 65 százalékának legalább egy üzleti partnere késedelmesen fizetett 2020. első félévében, a válaszadók 38 százaléka pedig maga is tartozott beszállítóinak legalább egyszer a vizsgált időszakban. A késedelmes fizetés problémája legnagyobb arányban a 100 főnél kevesebbet foglalkoztató vállalatok körében, a tisztán hazai tulajdonú cégeknél illetve a kereskedelem és a feldolgozóiparban jelent meg, míg tartozás leggyakrabban a 100 fő feletti cégek és az egyéb gazdasági szolgáltatást végző vállalkozások körében fordult elő. Az építőiparban ugyanakkor jelentősen csökkent a késve fizetés problémája az előző évhez képest.

A 2019. júliusi felmérés óta a késve fizető partnerek aránya kismértékű csökkenést mutatott a vállalkozások körében, a lánc tartozást azonban a korábbinál nagyobb arányban érzékelik problémának a hazai vállalkozások.

Nőtt azon cégek aránya, amelyek legalább egyszer tartoztak az elmúlt időszakban, és azon cégek aránya is, amelyek vevőik késedelmes fizetése miatt legalább egyszer nem tudtak időben fizetni beszállítóiknak. A lánc tartozás okozta problémák súlya a válaszadó cégek 44 százaléka szerint nőtt a 2020 júliusát megelőző féléves időszakban – arányuk legutóbb a 2008-as gazdasági világválságot követő felmérésekben haladta meg ezt a mértéket, egy évvel korábban, 2019 júliusában pedig mindösszesen 9 százalékon állt. Az elemzésben bemutatott percepciók adatok, illetve a GVI vállalati likviditást részletesen vizsgáló korábbi elemzésének eredményei¹ arra mutatnak, hogy a koronavírus-járvány által átalakított gazdasági környezetben növekszik a kockázata a lánc tartozással kapcsolatos problémák súlyosbodásának és ezzel összefüggésben – különösen a leginkább érintett tevékenységi területeken – a cégek fizetése képtelenné válásának.

¹ <https://gvi.hu/kutatas/618/a-koronavirus-jarvany-gazdasagi-hatasai-a-magyarorszag-i-vallalkozasok-koreben-kapacitaskihasznaltsag-likviditas-letszamvaltozasok-bervaltozasok-es-ertekezesi-arak>

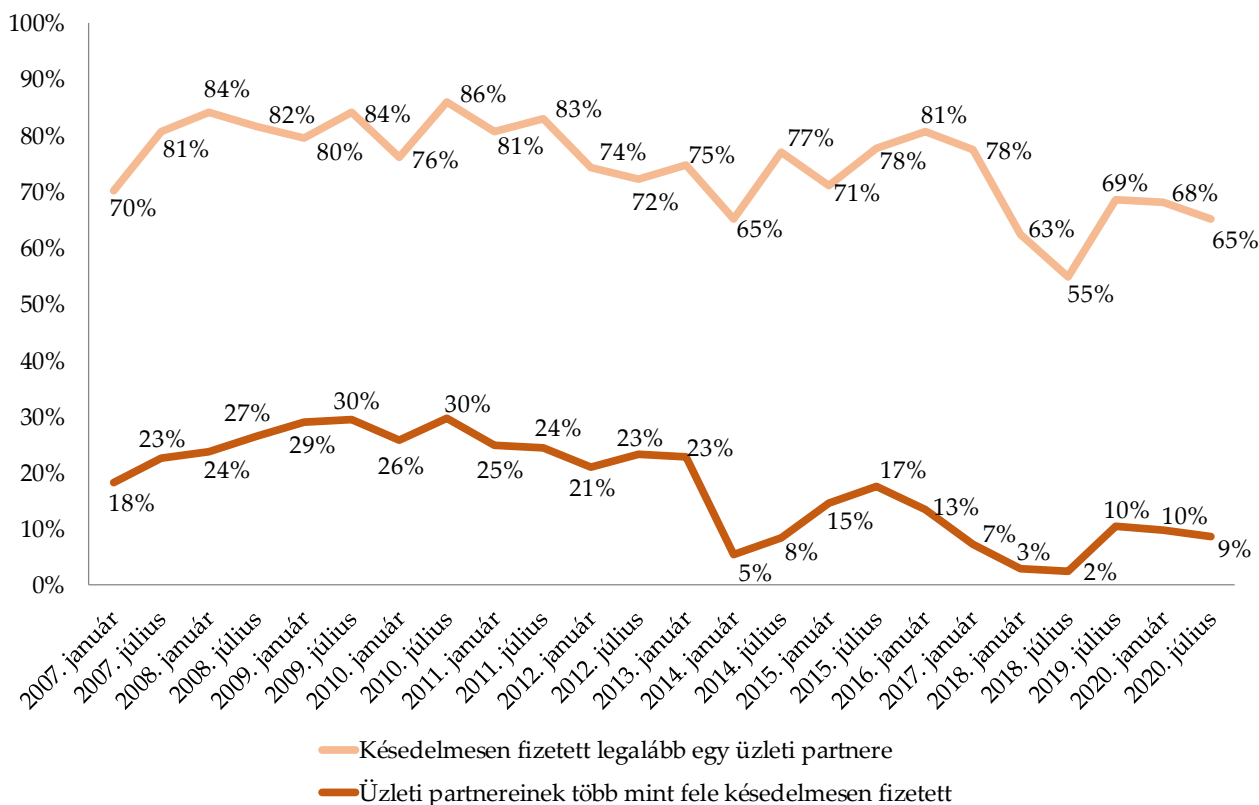
A felmérésben megkérdezett cégek 65 százaléka rendelkezett olyan üzleti partnerrel, amely 2020. első félévében több alkalommal is késedelmesen fizetett. Ugyanezen cégek aránya 2019 második félévében 68 százalék, míg félévvel korábban 69 százalék volt, azaz a legutóbbi adatfelvételekhez képest kevesebb válaszadó tapasztalt késedelmes fizetést.

A késedelmes fizetés szempontjából 2020 júliusában nem volt számottevő különbség a vállalatméretet tekintve, a különböző létszámkategóriákban belül a cégek 61–68 százaléka volt késedelmesen fizető partnere. 2020 első félévében a legkevesbé érintettek a 250 fő felett foglalkoztató nagyvállalatok voltak, melyeknek 61 százaléka volt kapcsolatban késve fizető partnerrel, és csupán a 3 százalékuk

nyilatkozott úgy, hogy partnereik több mint felénél felmerül ez a probléma.

Az ágazatok közül leggyakrabban a kereskedelem területén működő vállalkozások találkoztak a jelenséggel: 69 százaléuk volt kapcsolatban késve fizető partnerrel, míg ugyanez az arány a feldolgozóiparban 67 százalék, az egyéb gazdasági szolgáltatás területén 64 százalék. Az építőiparban jelentősen csökkent a késve fizetés az előző évhez képest - 2019-ben a cégek 77, 2020. júliusában pedig 58 százaléka találkozott a problémával. Tulajdonszerkezet szerint a tisztán hazai tulajdonú cégek 68 százaléka került kapcsolatba késedelmesen fizető üzleti partnerrel, míg a külföldi (rész)tulajdonú cégek körében 56 százalék ez az arány. Utóbbi arányok hasonlóan alakulnak az egy évvel ezelőttiékhöz.

1. ábra: Késedelmes fizetést tapasztaló cégek aránya, 2007–2020, N=275–408

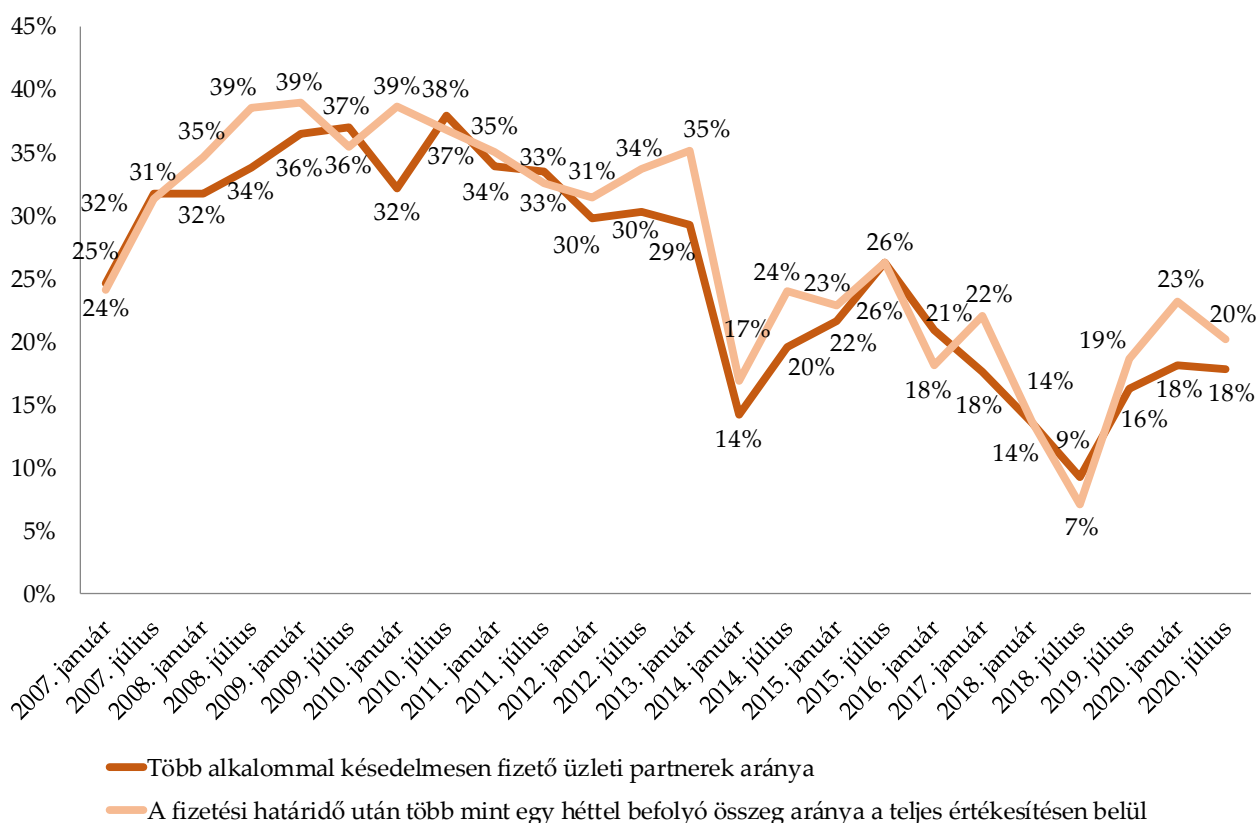
Forrás: GVI 2020

A megkérdezett cégek 71 százaléka esetében az értékesített termékek ellenértékének legalább egy része több mint egy héttel a fizetési határidő lejártja után érkezett meg, ami megegyezik az egy évvel korábban mért értékkel. A 2020. júliusi adatok szerint átlagosan a cégek értékesítésből származó bevételeinek 20 százalékát fizették ki késedelmesen, ami 1 százalékponttal több mint az egy évvel korábbi érték. A válaszadó cégek átlagosan partnereik 18 százalékánál tapasztaltak késedelmes fizetést. Ugyanakkor elmondható, hogy a megkérdezett cégek 85 százaléka a legfontosabbnak tartott üzleti partnereinél ritkán vagy soha nem tapasztalt

késedelmes fizetést 2020 első felében, ez az érték 3 százalékponttal magasabb az egy évvel korábban mért 82 százaléknál.

Az üzleti helyzet megítélése összefüggést mutat a késedelmesen fizető partnerek arányával. A jelenlegi üzleti helyzetet nagyon jónak megítélő vállalatok esetében a késedelmesen fizető partnerek aránya 2020 júliusában átlagosan 13 százalék, ugyanez az arány az üzleti helyzetet kielégítőnek értékelő cégek esetében 19 százalék, az üzleti helyzetet rossznak megítélő vállalkozásoknál pedig 24 százalék.

2. ábra: Késedelmesen fizető partnerek aránya és a fizetési határidő után befolyó összeg aránya átlagosan, 2007–2020, N=256-408

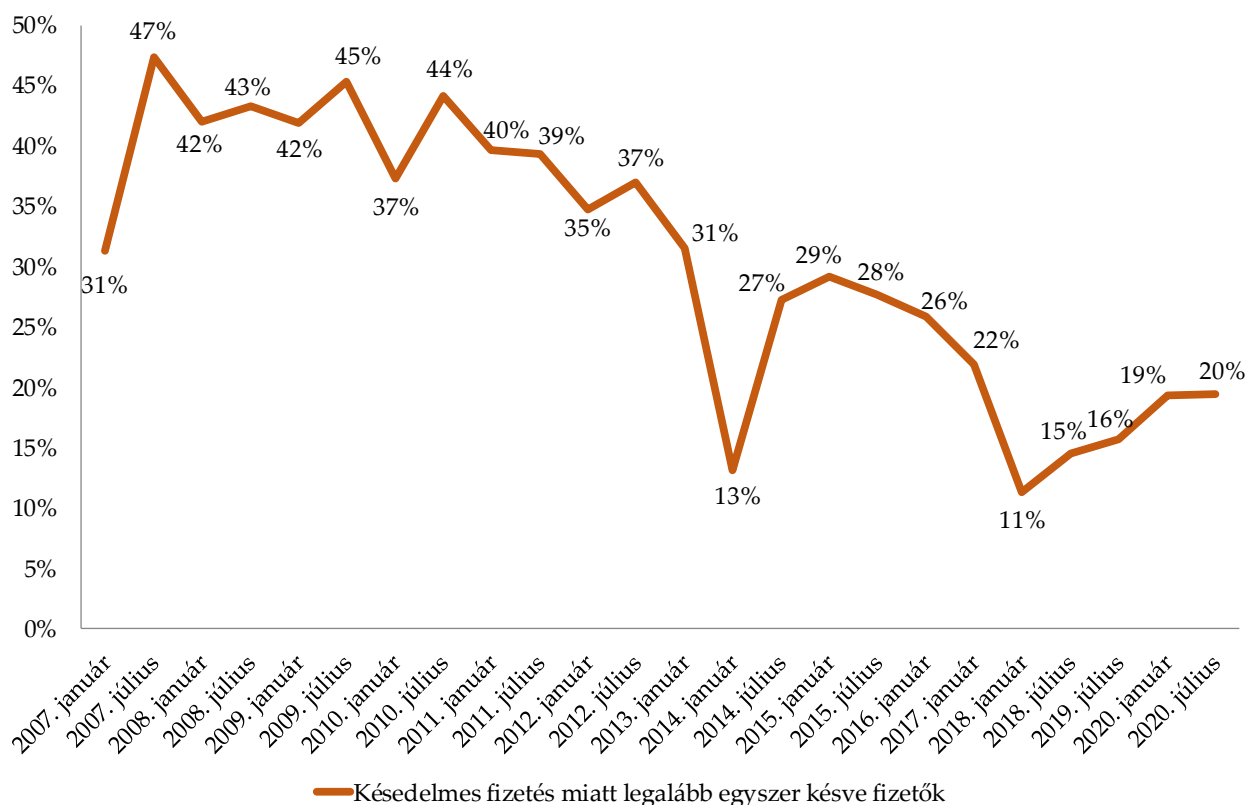
Forrás: GVI 2020

Azon cégek aránya, amelyek vevőik késedelmes fizetése miatt legalább egyszer nem tudtak időben fizetni a beszállítóknak, az elmúlt egy évben 4 százalékponttal emelkedett: míg az ilyen cégek aránya 2019 júliusában 16 százalék, 2020 januárjában pedig 19 százalék volt, addig 2020 júliusában a vállalkozások 20 százaléka válaszolta, hogy a megelőző egy évben előfordult ilyen eset (lásd a 3. ábra).

A lánc tartozást tapasztaló cégek aránya minden létszám kategóriában nőtt, a legjelentősebb mértékben a 250 fő feletti

nagyvállalatok körében: míg 2019. júliusában mindösszesen 4 százalék volt, 2020. júliusában már 17 százalékat érintette a jelenség. A további létszám kategóriákban 17–22 között alakult a lánc tartozást tapasztalók aránya. A tisztán hazai tulajdonban lévő cégek 20 százaléka, a külföldi (rész) tulajdonban lévő vállalatoknak pedig 17 százaléka számolt be arról, hogy az adatfelvétel időpontját megelőző évben előfordult, hogy lánc tartozás miatt nem tudtak idejében fizetni, ágazatonként tekintve pedig az egyéb gazdasági szolgáltatást nyújtók körében volt a legmagasabb az arányuk (23 százalék).

3. ábra: Késedelmes fizetés miatt legalább egyszer késve fizető cégek aránya, 2007–2020, N=296–417

Forrás: GVI, 2020

2020 első félévében a megkérdezett cégek 38 százalékaival fordult elő, hogy legalább egyszer egy vagy több beszállítójuknak tartoztak – ez 4 százalékponttal magasabb a 2019 júliusában mért 34 százalékos aránynál.

A lánc tartozás okozta problémák súlya a válaszadó cégek 50 százaléka szerint nem változott, 6 százalékuk szerint csökkent, míg 44 százalékuk szerint nőtt a felmérést megelőző féléves időszakban. A lánc tartozás problémájának súlyosbodását érzékelő vállalkozások aránya legutóbb a 2008-as gazdasági világválságot követő felmérésekben, 2009 januárjában és júliusában

haladta meg ezt a mértéket (46 és 47 százalék), egy évvel korábban, 2019 júliusában pedig mindösszesen 9 százalékon állt. A negatív tendenciát érzékelő cégek aránya az 50–99 fős méretű vállalkozások körében volt a legalacsonyabb (40 százalék, 13 százalékuk pedig javulást érzékelt), míg a 250 fő feletti kategóriában a legmagasabb (49 százalék). Ágazatok szerint leginkább az egyéb gazdasági szolgáltatást végző cégek (53 százalék) és a feldolgozóipari vállalkozások (45 százalék) számoltak be arról, hogy a lánc tartozás által okozott problémák súlya nőtt üzleti partnereik körében.

A koronavírus-járvány gazdasági hatásai a magyarországi vállalkozások körében – kapacitáskihasználtság, likviditás, bérváltozások és értékesítési árak

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) elemzésében a koronavírus-járvány gazdasági hatásait vizsgáljuk a hazai vállalkozások kapacitáskihasználtsága, pénzügyi tartalékai valamint a bérek és az értékesítési árak változásai szempontjából. Az elemzésünkben szereplő adatok a bel- és külföldi értékesítési árak esetében a GVI előző harmincegy féléves konjunktúrafelvételeiből (2005–2020), az elemzés többi fejezete során pedig a GVI legfrissebb féléves konjunktúrafelvételéből származnak: 2020 áprilisában összesen 2891 hazai vállalkozást kérdeztünk meg a témában. Az adatfelvétel április 1. és 30. között zajlott, a koronavírus-járvány miatt bevezetett kijárási korlátozások időszakában. Eredményeinket tehát nagymértékben befolyásolták a járványra és az ezzel összefüggő gazdasági leállásra vonatkozó első benyomások, tapasztalatok. A GVI konjunktúravizsgálatának célja a vállalatvezetők aktuális, rövid távú üzleti várakozásainak feltérképezése, amely a vállalkozók számára az adatfelvétel idején rendelkezésre álló információkra, szubjektív helyzetértékelésükre támaszkodik.

Március 1-jén a hazai vállalkozások átlagos **kapacitáskihasználtsága** 78 százalék volt, mely az adatfelvétel időszakára, áprilisra 23 százalékponttal 55 százalékra esett vissza, és míg márciusban a vállalkozások 4 százaléka, addig áprilisban már 12 százalékuk számolt be 0 százalékos kapacitáskihasználtságról (azaz a működés felfüggesztéséről). A vállalatok foglalkoztatotti létszámának csökkenésével párhuzamosan a kapacitáski

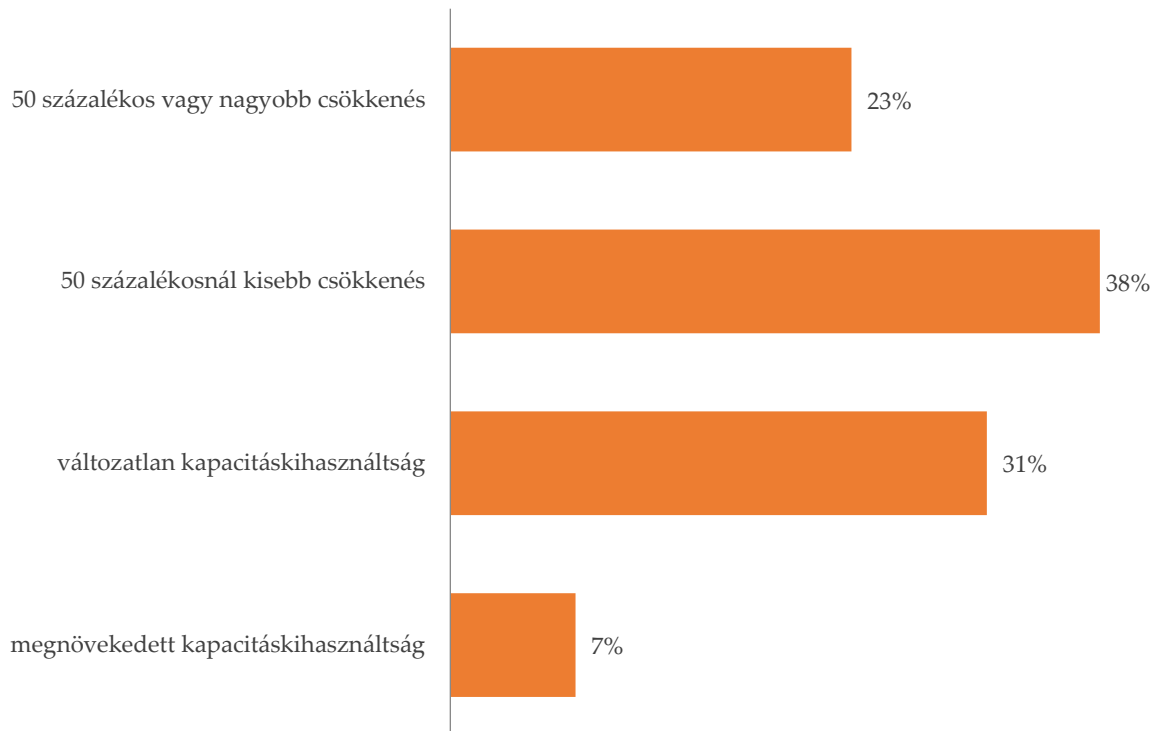
használtság visszaesése erősödik, a gazdasági ágazatok közül pedig az egyéb szolgáltatások területén tapasztalható a legjelentősebb átlagos kapacitáskihasználtság-csökkenés. A vállalkozások csaknem negyede számolt be 50 százalékos vagy annál is nagyobb mértékű (azaz jelentős mértékű) kapacitáskihasználtság-visszaesésről, további több mint egyharmaduk pedig 50 százalékosnál kisebb mértékű csökkenésről.

1. táblázat: Kapacitáskihasználtság mértéke 2020. március 1-jén és áprilisban, százalék

	március 1.	április
N	2772	2786
Átlag	78	-23 55
Medián	85	60
Szórás	26	34
0%	4	12

Forrás: GVI 2020

2. ábra: A hazai vállalkozások átlagos kapacitáskihasználtságának változása 2020. március 1-je és április között, százalék, N=2757

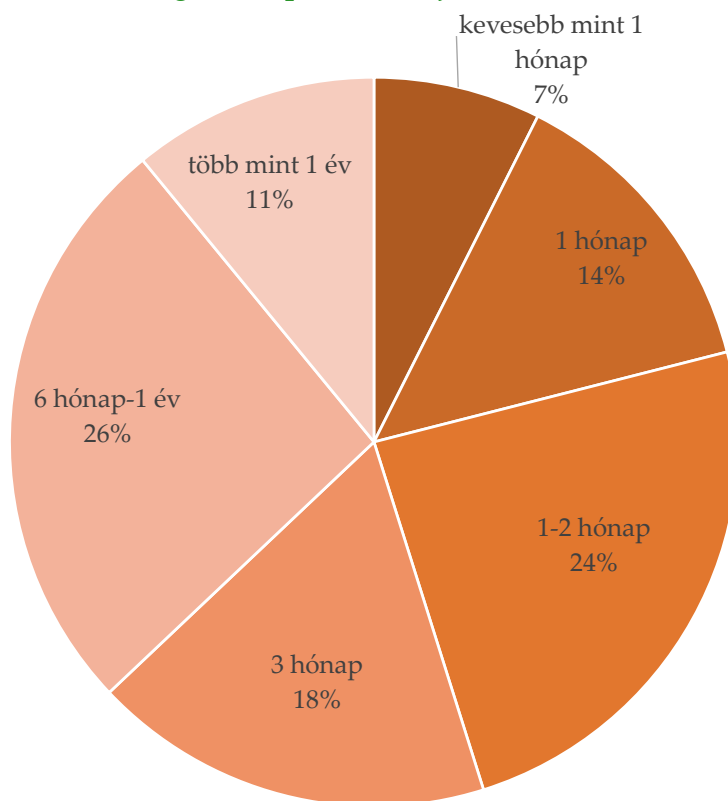

Forrás: GVI 2020

A vállalati **likviditás** vizsgálata alapján a hazai vállalkozások közel fele legfeljebb 2 hónapra, közel kétharmada pedig legfeljebb 3 hónapra elegendő saját tőkével rendelkezett az áprilisi járványügyi korlátozások időszakában a velük szemben fennálló pénzügyi követelések teljesítéséhez a kapacitáskihasználtság áprilisban tapasztalható szintje mellett. Hasonló helyzetet tapasztaltunk a vállalati létszám

megtartásához szükséges pénzügyi tartalékok vonatkozásában: a vállalkozások közel fele legfeljebb 2 hónapra, kétharmada pedig legfeljebb 3 hónapra elegendő saját tőkével rendelkezett az áprilisi járványügyi korlátozások időszakában összes munkatársa megtartásához.

2. ábra: Pénzügyi kötelezettségek teljesíthetősége pótlólagos külső források nélkül, a kapacitáskihasználtság 2020. áprilisi szintje mellett, százalék, N=2541

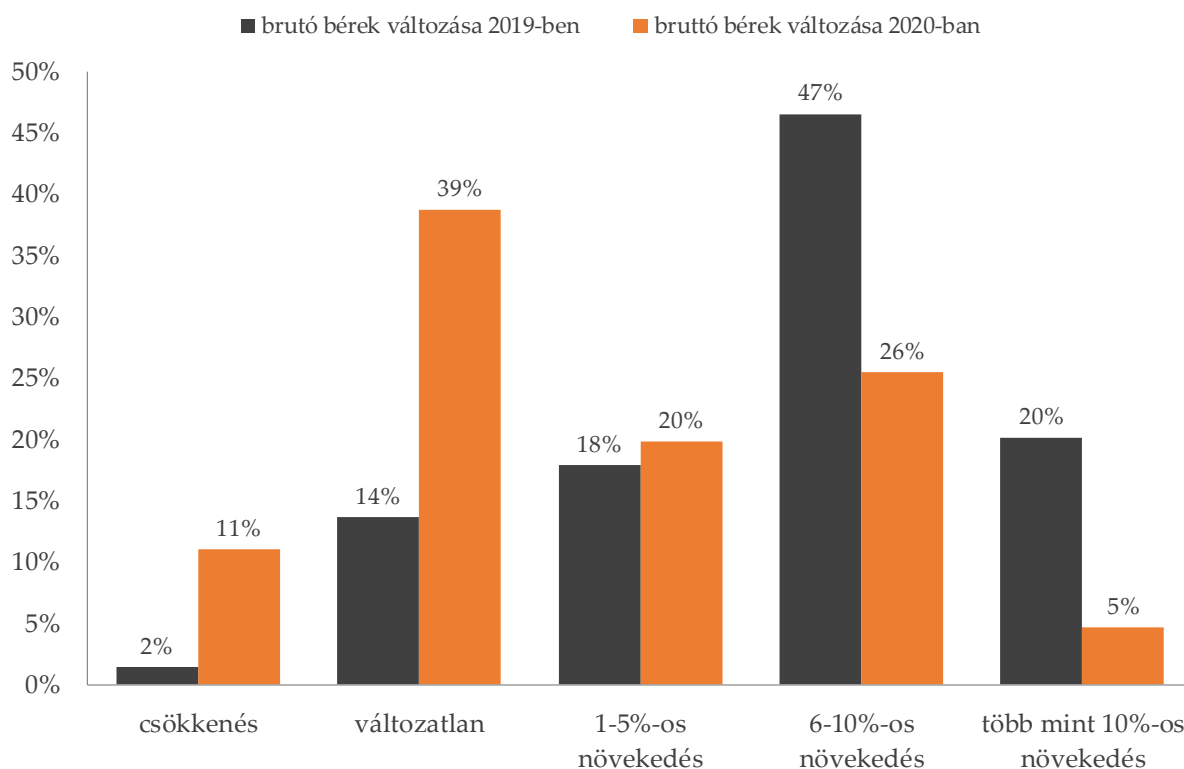
Forrás: GVI 2020

Az idei évben a vállalkozások jelentősen kisebb arányban tervezik emelni a **bruttó béreket** (51 százalék), mint ahogy 2019-ben tették (85 százalék), ráadásul a béremelés várható mértéke is csökkent: csak az infláció mértékével közel azonos, 1–5 százalékos béremelkedés ért el a tavalyihoz hasonló arányt a vizsgált cégek körében (18, illetve 20 százalék). 2019-ben a vállalkozások

mindössze 2 százalékánál csökkentek a bérek, ez az arány 2020-ban már várhatóan 11 százalék lesz az áprilisi adatok alapján, és míg tavaly a cégeknek a legnagyobb részét (47 százalék) azok tették ki, akik 6–10 százalékkal növelték a béreket, addig idén már a bérek befagyasztása a leggyakoribb stratégia (39 százalék).

33. ábra: Bruttó bérek változása 2019-ben és 2020-ban, százalék, N₂₀₁₉=2698, N₂₀₂₀=2606

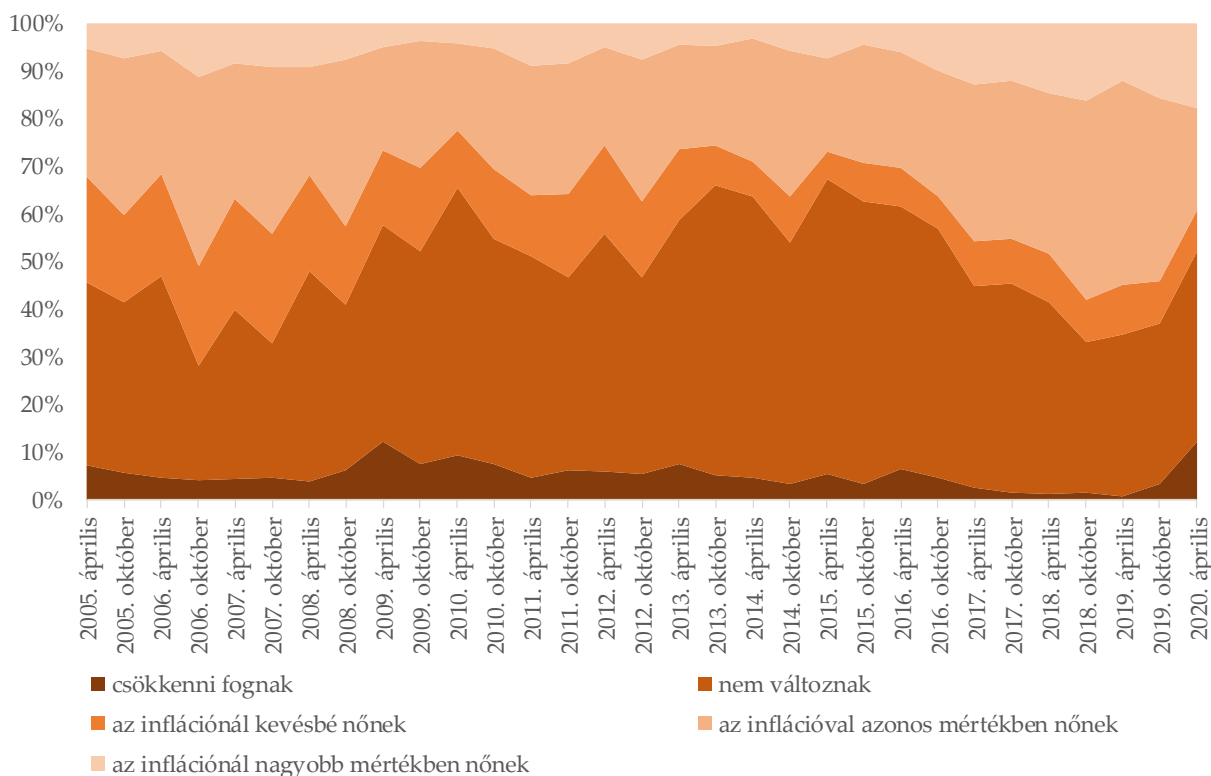

Forrás: GVI 2020

2020 áprilisában a válaszadók több mint tizede vélekedett úgy, hogy csökkenni fognak a **belföldi értékesítési árak** a következő félévben – arányuk legutóbb 2009 áprilisában, a gazdasági világválság kitörését követően

volt ilyen magas. Emellett a válaszadók alig fele gondolta úgy, hogy nőni fognak az árak, legutóbb 2016 októberében volt alacsonyabb az áremelkedést várók aránya.

4. ábra: A hazai vállalkozások percepciója a belföldi értékesítési árak következő félévben várható alakulásáról 2005. április és 2020. április között, százalék

Megjegyzés: 2005. április: N=1753, 2005. október: N=1196, 2006. április: N=1311, 2006. október: N=1251, 2007. április: N=1374, 2007. október: N=1184, 2008. április: N=1084, 2008. október: N=1379, 2009. április: N=1368, 2009. október: N=1315, 2010. április: N=1582, 2010. október: N=1788, 2011. április: N=1743, 2011. október: N=1853, 2012. április: N=2464, 2012. október: N=3082, 2013. április: N=3383, 2013. október: N=3396, 2014. április: N=2518, 2014. október: N=2751, 2015. április: N=3246, 2015. október: N=3268, 2016. április: N=2884, 2016. október: N=2620, 2017. április: N=3028, 2017. október: N=2825, 2018. április: N=3011, 2018. október: N=2644, 2019. április: N=2651, 2019. október: N=2083, 2020. április: N=2457

Forrás: GVI 2020

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(szeptember)	6,3%	6,4%	6,4%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(szeptember)	56,4	56,6	52,2
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(szeptember)	93,4	97,7	92,6
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(szeptember)	92,4		90,4
USA	Munkanélküliségi ráta	(szeptember)	7,9%	8,2%	8,4%
	CB fogyasztói bizalmi index	(szeptember)	101,8	89,2	84,8
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(szeptember)	53,2	53,5	53,1
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(szeptember)	51,5	51,2	51,0

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

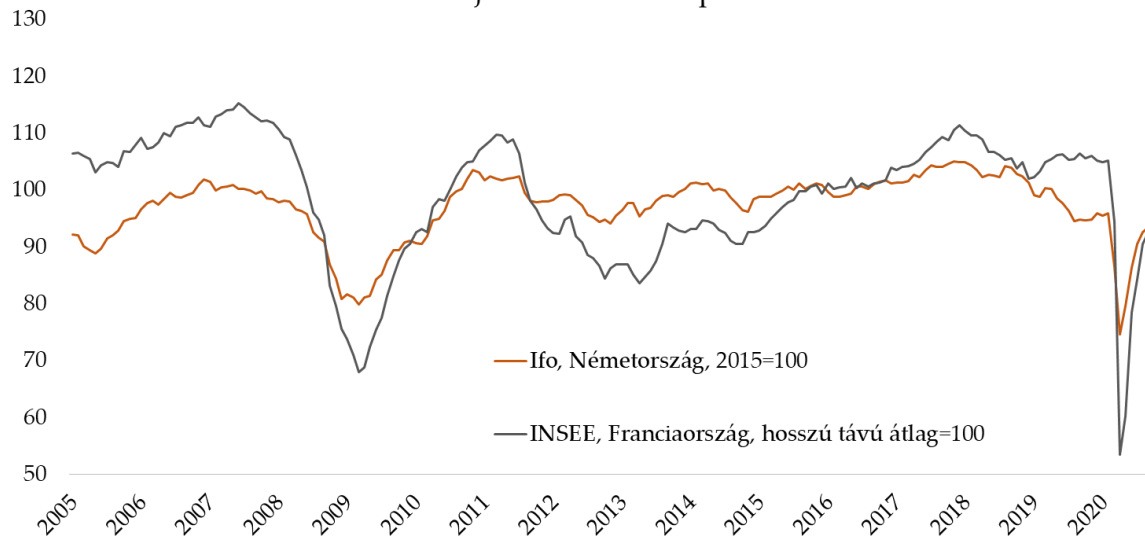
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke nőtt augusztus hónaphoz képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest nőtt, de valamennyivel rosszabbul teljesített, mint ahogy várták. Németországban a munkanélküliségi ráta kis mértékben javult. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index értéke növekedett az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke jelentősen nőtt, és jobban teljesített a vártnál. Az amerikai feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke közel ugyanaz maradt az előző hónaphoz képest. A kínai beszerzési index értéke nőtt az előző időszakhoz képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2005. január - 2020. szeptember

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Bacsák Dániel elemző, GVI

Horváth Ágoston elemző, GVI

Tóth Katalin elemző, GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2020. szeptember, Budapest,

2020-10-14